

Cerkvene zadeve.

Prelat Fran Kosar.

(Dalje.)

Toda Kosarjeva bolehavost prekriža vse njegove nakane za celi dve leti. Še le koncem l. 1853. se mu zdravje toliko izboljša, da je 1. novembra pri Sv. Jožefu v Celju v obleko misijonarja Sv. Vincencija preoblečen. Ustopil pa je že 14 dnij poprej, da se je pripravljaj z duhovnimi vajami na važni korak, katerega je menil storiti. O teh vajah imamo zabeležene »opombe« pred seboj. Kosar pravi: »Ko sem učinil vse, kar je bilo v mojih močeh, da spoznam svoj pravi poklic, hočem zdaj misel, da me Bog morebiti kliče v red karmelitov, smatirati za skušnjavo. Do dobrega prepričan, da sem po božji volji poklican v družbo misijonskih duhovnikov, se tukaj Bogu vsega darujem. Komur je Bog vse, temu svet ni nič. Zdaj hočem mir in veselje svojega srca iskati v tem, da sveta redovna pravila tudi v najmanjših rečeh kar najbolj vestno izpolnjujem, zlasti pa še sklenem, da lastne volje ne bom nikdar slušal in svojih želj nikoli razkrival, nego se vedno veselo pokoril volji svojih predstojnikov«.

Kosar pa v redovni stan ni bil poklican, zato pa tudi v samotni tihoti samostana ni našel zaželenega miru. Nekoliko dnij po vstopu namreč piše: »Kam je zlati mir zginil iz mojega srca? Zakaj je moja duša tako neskončno nemirna in žalostna in mi srce preti počiti od bolesi? Odkod ta vroča želja vrniti se v svet? Zakaj mučim svoje srce s temi res otročjimi spomini na malenkostne in otročje radosti in razvedrila v domači hiši? Zakaj me tako teži ločitev od moje ljube matere, ki bo sicer njej in meni v blagor, in ki naj oba zagotavlja večnega in veselejšega svidenja v nebesih?«

V teh dušnih stiskah se hoče Kosar pogovoriti, da je vse to le skušnjava, ki ga hoče izneveriti njegovemu poklicu, zato se osrčuje: »Zahvali vendar Boga, moja duša, za to notranjo bolest in britkost, ki te tako silno ponižuje ter ti dá spoznati, kako slaba si sama iz sebe, kako posvetna, mesena in mehkužna še si, in kako te je bil sam napuh, ko si se pred odhodom ponosno vedela kot junakinja, katera se z lahka odlučila od vsega posvetnega. Prav je torej, o Gospod, da ta moj skriti napuh ostro bičaš po teh poniževalnih in hudih mukah. »Dobro za me, da me ponižaš, da se učim tvoje postave.« — Prepričan sem, da si me ti, o Bog, vodil v to hišo, skušnjavi pa, ki me vabi iz tega hrama, hočem se ustavljati. Kaj pa, če bi ljubi Bog navezal na zvestobo v tem poklicu mojo blaženost, a na izstop iz reda moje pogubljenje? Samo takrat izstopim, če mi Bog očivesno naznani svojo voljo, drugače pa ne«.

V samostanu se mu bolezen zopet shujša. Kosar vpraša modrega in zvedenega zdravnika,¹⁾ kaj mu je storiti? »Če hočete še kaj časa zemljo tlačiti, zapustite samostan in vun na solnce!« odgovori mu zdravnik. Od zdravnika poda se Kosar ves otožen k svojemu prijatelju, katerega je vedno rad nazival svojega »najstarejšega prijatelja«²⁾, kije bil takrat mestni kaplan v Celju, da se od njega pozve božjo voljo. Dolgo časa se menita sprehajaje po izbi, in slednjič ga prijatelj prepriča, da se je treba naročiti zdravniku udati. Temu Kosar pritrdi, rekoč: »Jaz sem se Bogu vsega daroval, če mi podeli ljubo zdravje, da bi mogel uspešno delovati v

družbi misijonarjev. Ker pa zdaj bolj boleham, kakor prej, menim, da je božja volja, da izstopim.«

Že 23. decembra l. 1853. se poslovijo Kosar od Sv. Jožefa, govoreč: »Bolehal sem že prej, zdaj še pa zmiraj bolj; posebno pa so oči tako otemnele, da skoro nič ne vidim. Ako ostanem v vaši kongregaciji, imeli bi le križ z menoj, delati itak ne bom nikdar kaj mogel. Grem torej, morda mi ljubi Bog zunaj dá zdravje, ako pa ne, pa saj nadležen ne bom nikomur«.

V Braslovčah ga je njegova mati sprejela z veseljem srcem. Toda kipeči valovi se ne dajo tako brzo potolažiti. Zdaj Kosarja zopet nadleguje in vznemirja misel, je-li prav storil, da je samostanu dal slovo ali ne? Beremo namreč v njegovem zapisniku: »Braslovče 3. januarja 1854. Jezus v presv. Rešnjem Telesu, moj učenik v nevednosti, moja luč v mojih tminah, moj svetovalec v mojih dvomih, voditelj moj na vseh potih življenja! Če sem po svojem izstopu zgrešil pravo pot, naj me zavrne tvoja vsegamogočna roka nazaj na pot, po kateri dosežem tisti venec, katerega si mi od vekomaj v nebesih pripravil.«

Odslej se mu je telesno zdravje vidno izboljšalo, kakor bi mu ljubi Bog hotel pritrditi, da je izstopil iz samostana. Z zdravjem vračala se mu je tudi ljubezen do pastirskega delovanja. Iz zanesljivega vira vemo, da sta spomladi meseca maja (1854) dan za dnevom z Braslovčkim dekanom³⁾ skupaj sedela ter sta sestavljala premišljevanja za prihodnji dan. Te prav rabne šmarnice izdal je Stojan l. 1855. pod naslovom »Marije Rožen Cvet«. Rajši pa kakor živel, rad bi Kosar zopet enkrat pridigoval. Zgovorni Kosar namreč že več let ni bil na prižnici. Zato vedno moleduje in prosi dekana, naj mu dovoli zopet vsaj enkrat za poskus besedo z lece. Dolgo prosi zastonj, slednjič pa dekan nadležnemu prosilcu vendar izpolni voljo, toda samo pod tem pogojem, da ne govori dalje kakor piče pol ure; dekan noče prevzeti jamstva za njegovo zdravje, če bi namreč po predolgi besedi škodo trpelo.

Kosar že komaj učka nedelje, da zopet enkrat stopi na prižnico. To je bil za njega pravi dan Gospodov. Njegovo srce je bilo prepolno, in da-si mu obilno teče beseda, vendar dolgo ne more srca oiehčati: govoril je dobro uro. Ko potem pride ves vroč z lece, že čaka na-nj nevoljni dekan in ga pokara, rekoč: »Nesrečni človek! celo uro tedaj niste mogli najti konca? Bog vam grehe odpusti! Kdo bo pa odgovoren, če začnete zopet kri pljuvati?« Ko ta napor Kosarju ni škodoval, ohladila se je dekanu prva jeza, in Kosar smel je potem še nekaterekrat nastopiti.

Dokler je dobra mati živela, imel je Kosar ljubo domá; ali že 13. dec. 1854 mu jo je pokosila nemila smrt. Umrla je v njegovem naročju, mirno je izdihnila svojo bogoljubno dušo. Zopet se vznemiri njegovo srce, ki še itak ni bilo povsem potolaženo, in zopet se začne tudi boj gledé njegovega poklica. Skušnjava, katere se je že enkrat otresel, trka zdaj glasneje na njegovo srce: ali ni morebiti vendar poklican v red karmelitov? Vsled teh dvomov posvetuje se pismeno s karmelitom o. Serapionom v Gradcu, ki je bil njegov spovednik, kedar je zahajal h karmelitom opravljat duhovnih vaj. Toda pater Serapion bil je duhovnik treznega duha, in je s svojo odločno besedo precej streznil tudi Kosarja, katerega je toliko časa mamila misel na redovno življenje. Serapion mu piše: »Častivredni gospod! Vi iščete preveč notranje tolažbe in sladkega miru, in odtod izhaja vaša neznosna bolest in notranja beda. Kar se tiče vaših želj po redovnem stanu, se vi v tem preveč ženete. Jaz sodim, da vas Bog pri toliki vaši boleha-

¹⁾ Ps. 118, 71.

²⁾ Rajni Kočevar v Celju.

³⁾ Orožen, stolni prošt Lavant.

⁴⁾ M. Stojan.

osti noče imeti v našem ostrem redu. Razmere, v katerih zdaj živite, se mi zdé za vas celo primerne. Pred sem treba Boga hvaliti, da se vam je zdravje toliko trdilo, da morete zopet kaplanovati, in da vam dekan oliko prizanese, in da je vaš duhovni tovariš voljen, vas povsodi nadomestiti, kjer vi s svojimi še skromnimi nočmi ne izhajate.» Kosar je namreč toliko okrevljal, da je bil 23. aprila 1855 nameščen za prvega kaplana v žraskovčah.

Gospodarske stvari.

Nasad gorice.

(Konec.)

Najimenoitnejše gorice so: Ljutomer, Pekre, Radosel, Črešnovce, Brandner, Ritoznoj; tod se mošt od preše prodaja po 30 kr. za liter, tako tudi v Turskem vrhu. Kakšen nasad neki te gorice imajo, morda se na tihem vprašuješ. Kolikor je meni znano iz videnja, zvedbe in berila, pravim ti: V teh goricah povsod pač šipon ali mozler prevlada; le nekaj malega so zmes druge sorte, namreč: muškat, spanijolec, žlahtnina. Preslavni Brandner goji osemnajst različnih sort, in moraš misliti, kako huda vojska je, kadar se te armade stepajo v glavi. Ondi najdeš posebno sorto: rjavino, ki daja moštn posebno dišavo ali aroma. Dragi čitatelj! ako hočeš okusen mošt in prijetno vino pripravljati, nasadi si šipona v svojo gorico, zmes pa eden odstotek žlahtnine, 3 odstotke rjavine, 5 pa mušce, pa boš svoj mošt drago in lahko prodajal; če še imaš eden odstotek kapčine, ne bode nič škodilo. To bi bil izvrsten nasad!

IV. Nova doba, nova šega nam je prinesla v naše gorice tudi novi nasad, s katerim se pa Slovenci nič prav ne moremo sprijazniti; to so ameriški trsi, in tuje rozge sploh: riparija, madejra, ali pa izabela. Izabela je že pokazala svojo vrednost, ki je sicer dobra zato, ker se je ne loti ne vrabič, ne tat, žejo ti pa vendar ugasi. Kupec pa kar zbeži, ako okoli vinograda zasajeno izabelo zagleda. Tukaj ne kupim nič, reče mi kupec, ako sem ga na vinsko kupčijo k mejašu peljal, kjer je izabela rastla; še v pivnico ni šel!

Kar pa Amerikanca zadeva, še nimamo prave poskušnje. Trs šest let bujno raste, hitro použije zalogo ter naglo hirati začne; bojda že v sedmem letu. Jagode so debele, pa zato gnjilobi tembolj podvržene; in joj, ako te dež med trgatvijo dobi, je za 14 dnij prej zrelo; kaka pa bo trpežnost tega vina, hoče poskušnja pričati; vendar mislimo, da vino Amerikanca ne bo trpežno, in v vročini nestanovitno, ker bo imelo premalo kiseline v sebi. Prerano bo hiralo in umiralo, med tem ko je naš domači nasad petnajst do dvajsti let zdržal in rodil; mislimo, da tudi temu uška prizanesla ne bode.

Ne bom sadil ne Izabele, ne Amerikanca, poreče mi mejaš, jaz ostanem pri domačem trsovju; nekdam so obilno brali, veliko vina imeli, ko še Amerikanca poznali niso. Moj oče so imeli polne pivnice vina; tisti dobri časi se bodo že zopet vrnili. Samo dobro delati, in prav gnojiti je treba. Ne morem ti tega govora za zlo vzeti, dragi sosed, ki se starega, očetovega nasada tako zaupno držiš po nauku Kristusa Gospoda, ki pravi: Vsak nasad, katerega ni zasadil moj oče nebeški, bode izkoreninjen. Le skrbimo za žlahten in rodoviten nasad v naših goricah, pa si bomo zopet veselo prepevali:

Le pijmo rumeno
To žlahtno blago;
Ne b'lo bi pošten
Ne znati domo!

S. G.

Nove hiše.

Zima je, in moramo v hiši čepeti in znotranja dela opravljati. »Ljubo doma, kdor ga ima; kdor ga pa nima, za njim kima.« Srečen je, kdor ima lep in topel dom, da mu ni treba po zimi zmrzavati ali pa se po tujih hišah potikati. Ljudstvo vedno narašča; hiše nastajajo pretesne; zato vidimo nove hiše, kakor gobe naraščati ne samo po mestih, temuč tudi v vaseh. Vsak siromaček si stavi svoj lastni dom, pa se mnogokrat v nepoplačljive dolgove zakoplje, ker stavba ga stane po 600 gld. in še višje. Takim in tudi premožnejšim gospodarjem priporočamo nove hiše.

Na Ptujskem polju, v fari Sv. Marjete in tudi inod vidimo zale hiše. Tako novo hišo sem cenil na 1400 gl. pa sem se jako urezal; ker zvedel sem, da je samo tristo goldinarjev stala z vsem zidarskim, kleparskim in mizarjskim delom: res, najcenejša lepota! V tisti okolici so izurjeni možaki, kateri ti za 30 gld. hišni obod iz ila zbutajo; strop ti bodo dobri ljudje podarili; mizar in ključavničar ti bodeta za nizko ceno potrebno pohiše spravila. In tako se boš bodočo zimo že pri svoji peči v lastni hišici grel.

Take nove hiše, kakor tudi lesene, imajo veliko prednost pred kamenitimi ali zidanicami, ki so vedno mrzle in mokre, njihovi stanovniki pa bolni in protinasti. Torišče takim hišam mora biti seveda suho, kakors ploh v mužu si nikdo hiše ne stavi. S. G.

Sejmovi. Dne 15. decembra v Poličanah (svinjski sejem) in pri sv. Križu na Slatini. Dne 18. decembra v Ljutomeru. Dne 19. decembra v Teharji in Imenem (svinjski sejem). Dne 20. decembra na Bregu pri Ptuj (svinjski sejem). Dne 21. decembra na Laškem.

Dopisi.

Iz Rač. (Šolstvo.) Naša lepa slivniška fara je bojda srečna, ker ima štiri šole; skoro bi že dobila peto kolo! Ali vnanje, od cerkve oddaljene šole so za krščansko izrejo otrok močno pogubne. Šolarji ne gredo k šolski sv. maši, učitelji jih ne vodijo k skušnjam iz krščanskega nauka in tako rastejo katoliških starišev otroci, kakor ljuba živinica na ogerski pusti. Nekaj učiteljev se malo briga za krščansko izrejo, temuč so ji še večasih nasprotni, kar sledeča zgodba kaže, ki nas je vse, posebno stariše v srce užalila. Račani smo si morali postaviti velikansko šolsko poslopje, kakor Feldhof pri Gradcu. Vse upiranje bilo je prazno. Za naše krvave žulje se je postavila nova šola. — Dne 15. nov. je bila na Račkem polju »trajbjaga«, za trajbarje ali gonjače so se šolarji porabili, kakor sploh tudi po drugod, postavim na Dornavi. Na tak način se mlad fantič navadi po lovu hoditi, lenobo pasti. In kadar odraste ali kmet postane, tedaj mu je puška ljubša, kakor pa plug ali motika v roki. Tak gospodar navadno vse »zajaga«. Na koncu tega lova se je tak gonjač, šolar Ant. Mlakar, brž nekoliko ovinjen, ponesrečil, da je mrtev obležal pod vozom, kakor je »Slov. Gospodar« predzadnjič poročal. V soboto, 17. novembra je bil pogreb, pri katerem je g. nadučitelj v Račah hotel vso svojo pobožnost pokazati. Nakomandiral je sprevoz z doma. Vsa univerzitetna se pomiče med molitvijo in petjem (ali kaj?!) proti farni cerkvi na Slivnico k pogrebni sv. maši. Bilo bi vse lepo, ako bi ne bil razžaljiv konec. Na komando bivšega požarnega hauptmana, nadučitelja, je morala tropa malih kristjanov — račkih šolarjev — pred cerkvijo napraviti: »Obrni se«, in namesto v cerkev k sv. maši, ki se je za pobitega služila, pelje jih